

Duurzaam meertalig hoger onderwijs voor de office-expert van morgen

1. Inleiding

De opleiding Office Management (OM) aan de Erasmushogeschool Brussel (EhB) voelde rond 2013 de nood om in het internationale Brussel nog sterker in te zetten op de talenkennis (Nederlands, Frans, Engels en – in beperkte mate – een vierde taal) van toekomstige Office Managers. Vlot meertalig zijn, is immers een van de twee hoofdpijlers van de opleiding (de tweede is IT-*skills*). Het was echter niet de bedoeling om zaakvakken ‘op te offeren’ ten voordele van meer taalvakken. Bovendien constateerde de opleiding een aantal inherente nadelen aan een aanpak die taal-en zaakvakken strikt van elkaar scheidt, waaronder:

- beperkte oefenkansen;
- het aanbieden van slechts één leerstijl, namelijk ‘specifiek instructieonderwijs’, een stijl die vooral aanslaat bij studenten ‘met aanleg voor talen’ en met weinig tot geen spreekangst;
- het kunstmatig in stand houden van een monolinguale omgeving (vs. de praktijk van een meertalige werkomgeving);
- minder mogelijkheden op maat om positief in te spelen op de (zeer) uiteenlopende taalkennis van een steeds diverser wordende studenteninstroom (waarover zo meteen meer).

CLIL (*Content and Language Integrated Learning*) bleek de beste oplossing voor de noden van de opleiding te zijn. OM heeft hier sinds 2013, in samenwerking met prof. Piet Van De Craen (VUB), ervaring in opgebouwd en is hierdoor een van de voorlopers van CLIL in het professioneel hoger onderwijs.

2. Taaldiversiteit in Brussel

Meertaligheid zit diep in het DNA van de studentenpopulatie, die voornamelijk afkomstig is uit het talig zeer diverse Brusselse. Voor het academiejaar 2017-2018

sprak slechts 5% van onze studenten uitsluitend Nederlands in de thuisomgeving. 37% onder hen gebruikte een combinatie van Nederlands en andere talen, maar 58% sprak in de thuisomgeving helemaal nooit Nederlands.

Veel meertalige studenten komen uit een vooropleiding die minder goed voorbereidt op hogere studies en/of zijn afkomstig uit een thuisomgeving met een lagere sociaal-economische status. De combinatie van die factoren zorgt ervoor dat ze het Nederlands niet altijd op moedertaalniveau spreken. In de praktijk van de job is het echter niet nodig dat men het Nederlands op moedertaalniveau beheerst. Concreet volstaat voor het werkveld een B2-niveau (ERK) voor zowel het Engels, het Frans als het Nederlands. In een hogeschool met als voertaal Nederlands was een *mindswitch* noodzakelijk om de bevoordeelde positie van het Nederlands op te geven en toch nog steeds alle kwaliteitseisen te blijven behalen. Toch zette OM door en koos de opleiding ervoor om het Nederlands, analoog aan de eisen van het latere beroepenveld, op gelijk voet te plaatsen met het Frans en het Engels. Deze visie biedt meertalige studenten echt mogelijkheden om positief om te kunnen en mogen gaan met mogelijke tekorten in het Nederlands, overigens zonder dat deze taal aan belang inboet. Meertalige groepswerken zorgen er bovendien voor dat alle studenten hun talige kennis maximaal kunnen delen met elkaar en elk op hun beurt kunnen ‘schitteren’ (cf. infra).

3. De CLIL-aanpak, wat is dat?

CLIL een acroniem voor *Content and Language Integrated Learning*, is een aanpak die vanaf midden jaren 1990 aanbevolen wordt door de Europese Commissie. Het komt erop neer dat in plaats van leren van een taal, leren in een doeltaal wordt gepromoot. M.a.w. er wordt(en) een vak (of vakken) in de doeltaal aangeboden. Deze op het eerste gezicht eenvoudige ingreep heeft verstrekkende gevolgen die tot nu toe vooral in het basis- en secundair onderwijs werden onderzocht. De belangrijkste resultaten zijn:

- een betere beheersing van de doeltaal;
- positieve attitudes m.b.t. de doeltaal;
- belangrijke cognitieve effecten.

Tijdens de lezing wordt hier verder op ingegaan, evenals op de niet onbelangrijke verschillen tussen het secundair en het hoger onderwijs.

4. De CLIL-aanpak @ Office Management EhB

Innovatie zorgt vaak voor weerstand. De confrontatie met slaagcijfers, dagelijkse ervaringen én de resultaten uit secundaire ‘CLIL-scholen’ hebben echter de doorslag gegeven. Wat veranderde er concreet in het programma?

Allereerst werd het aanbod aan verplichte vakken in een andere taal vanaf 2013-2014 uitgebreid. Reeds jaren bestond in het internationaal programma een vak dat uitsluitend in het Engels werd gegeven. We voegden elk jaar 1 vak toe en gaven de betrokken docenten de mogelijkheid om een ERK-niveau C1 te behalen. Het huidige programma biedt vier vakken in het Engels en/of het Frans, en dit verspreid over alle deeltrajecten. Uiteraard is de focus niet alleen gericht op het Engels, probleemtaal voor eerder Franstalige studenten. Opportuniteiten en bijscholingen hebben het mogelijk gemaakt om ook het Frans binnen de aanpak te implementeren. Zo werd in 2014-2015 Sociale wetgeving gedeeltelijk in het Frans gegeven.

In de loop van de jaren heeft 1 lector een C1 Engels behaald, 2 lectoren een C1 voor Frans. Het aantal studiepunten (12) in een andere taal overschrijdt hierbij gezamenlijk de (in Vlaanderen) wettelijke 35%.

Sinds 2017-2018 wordt bovendien het groepswork in twee niet-CLIL-vakken ingezet om gericht te werken aan taalcompetenties. De voertaal van de betrokken opleidingsonderdelen is het Nederlands. De vergaderingen met coaches (lectoren met vereiste C1) gebeuren in de vooropgestelde zwakkere taal (Nederlands, Frans of Engels) van studenten.

Verder is sprake van de leerlijn ‘*Multilingual Communication skills*’. Deze leerlijn omvat drie onderdelen. Ten eerste is er het opleidingsonderdeel ‘Geïntegreerde Professionele Communicatie’ (GPC) (in het Nederlands, het Frans en het Engels). Het betreft drie ‘klassieke’ taalvakken rond alle mogelijke activiteiten van een Office Manager (presenteren, telefoneren, notuleren, vertalen, enz.). De resultaten van de vakken GPC Nederlands, GPC Frans en GPC Engels worden vervolgens gekoppeld aan de keuze voor een stageplaats. Terwijl studenten vroeger graag kozen voor een stageplaats waar ze, voor wat betreft taal, in hun ‘comfortzone’ terechtkwamen, dienen ze nu bij talige tekorten een stageplaats te kiezen die hen zal helpen om dit tekort aan te pakken. De studenten beschikken bovendien over *Linguis*, een *tool* waarbij taalactiviteiten buiten de school worden gestimuleerd en verlood.

Het tweede onderdeel, ‘*Language Support*’ omvat Nederlands, Frans, Engels op een eerder traditionele manier (updaten en bijwerken van noodzakelijke bouwstenen). Deze leerlijn omvat voorts ook de vierde taal: het Spaans of het Duits. Hebben studenten een EVK (Elders Verworven Kwalificatie) met ERK-niveau A2 voor een andere taal op zak, dan wordt dat, indien mogelijk, gevaloriseerd. Zo komt er alweer tijd vrij voor zwakkere talen.

5. Inzetten op een autonome attitude zonder spreekangst

Een eerste kleinschalig onderzoek toont alvast aan dat de studenten de talenaanpak waarderen en zich beter voorbereid voelen op het werkveld. Het werkveld reageert eveneens enthousiast. Uit een mailtje van een stageplek: “Naar aanleiding van de stage

van [...] kan ik u meedelen dat naast *skills* binnen het domein van IT en algemene administratie bij [...] vooral de talenkennis mij opgevallen is als een sterk punt”. Een uitspraak van een belangrijk uitzendkantoor voor Management Support: “Wat jullie doen is fantastisch”.

Referenties

- Fiorentino, A., G. Bros Pérez & P. Georgiev (2014). *Erasmushogeschool. Report on multilingualism and CLIL*. Brussel: Erasmushogeschool.
- Nguyen, Q., T. Nzoukio Bakop, K. Wickham, X. Chen & R. Wu (2015). *Multilingual education in Office Management*. Brussel: Erasmushogeschool.
- Martens L., P. Van de Craen (red.), K. Dewaele, A., Jacobs, R.M. Matthijs, E. Struys, J. Surmont, J. Surmont & O. van Wilgenburg (2017). *Klaar voor CLIL. Het CLIL-handboek voor Vlaanderen en Nederland*. Leuven: Acco.